

FÖLDRAJZI TANULMÁNYOK 2018

Szerkesztette:

Fazekas István, Kiss Emőke, Lázár István

DEBRECEN, 2018

A kötet megjelenését támogatta:

Meridián Táj- és
Környezetföldrajzi Alapítvány

Borítóterv:
Lázár István

ISBN: 978-963-508-897-3

Felelős kiadó: MTA DTB Földtudományi Szakbizottság
4032 Debrecen, Thomas Mann u. 49.

TARTALOMJEGYZÉK

<u>Magyarország Nemzeti Atlaszának új kiadása</u>	
<i>Kocsis Károly, Nemerikényi Zsombor</i>	7
<u>A rendszerváltás szerepe a környezet állapotának változásában. Ami a Magyar Nemzeti Atlasz környezetvédelmi fejezetéből kimaradt</u>	
<i>Kerényi Attila, Fazekas István, Túri Zoltán</i>	13
<u>Az éghajlatváltozás aktuális globális és hazai fejleményei</u>	
<i>Mika János</i>	19
<u>A földrajz és a munkerőpiaci elvárások</u>	
<i>Homoki Erika</i>	25
<u>Földrajzi problémák – problémás földrajz. Dilemmák az új NAT földrajzképe kapcsán</u>	
<i>Pete József</i>	29
<u>Módszertani ötletek turizmusföldrajzi ismeretek tanításához két tanítási nyelvű szakgimnáziumi képzésben</u>	
<i>Kapusi János</i>	33
<u>A vízlábnyom használhatósága a földrajz oktatásban</u>	
<i>Kürti Livia</i>	37
<u>A fényszennyezés oktatási vonatkozásai a földrajz tantárgyban</u>	
<i>Apró Anna, Homoki Erika, Mika János, Sütő László</i>	41
<u>A Problémaalapú Tanulás alkalmazásának lehetőségei a hazai földrajzoktatásban</u>	
<i>M. Császár Zsuzsanna, Varjas János, Farsang Andrea</i>	45
<u>Szemcseméret hatása a lösz-paleotalaj sorozatok reflektancia méréseinek eredményeire</u>	
<i>Szeberényi József, Varga György</i>	49
<u>A paleogeomorfológiai helyzet jelentősége a paleotalajokban található felület alatti bevonatok stabil izotóp összetételének értelmezése során</u>	
<i>Barta Gabriella, Bradák Balázs, Novothny Ágnes, Markó András, Szeberényi József, Kiss Klaudia, Kovács József</i>	55
<u>A parterózió és kanyarulatfejlődés dinamikája a Hernád magyarországi szakaszán</u>	
<i>Blanka Viktória, Kiss Tímea</i>	59
<u>Felszínfejlődési rekonstrukciós vizsgálatok Eger környéki régészeti feltárások esetében</u>	
<i>Dobos Anna, Mester Zoltán</i>	63
<u>Szállítóközeg nélküli lejtős tömegmozgások térképezése a Bükkalja medencéiben</u>	
<i>Pecsmány Péter, Hegedűs András, Vágó János</i>	67
<u>Természetes kőzettestek minősítése a Bükk hegységben</u>	
<i>McIntosh Richard William, Encs Balázs</i>	71
<u>Felszínmozgásos folyamatok és partfal-rehabilitáció Paks-Dunakömlőd dunai magasparti szakaszán</u>	
<i>Balogh János, Viczián István, Kis Éva, Szeberényi József</i>	77
<u>A Duna holocén ártérfejlődése a budai Várhegy előterében</u>	
<i>Viczián István, Tóth Farkas Márton, Balogh János, Kis Éva, Koczó Fanni, Szabó Máté, Szalai Zoltán, Szeberényi József, Tóth Mária</i>	83
<u>A Duna csillaghegyi és római parti szakaszának felszínfejlődése</u>	
<i>Viczián István, Szilas Gábor, Balogh János, Kis Éva, Szabó Máté, Szalai Zoltán, Szeberényi József, Tóth Mária</i>	87
<u>Őskörnyezet – változások vizsgálata löszös üledékekkel fedett ártéri területeken</u>	
<i>Kis Éva, Lóczy Dénes, Schweitzer Ferenc, Szeberényi József, Viczián István, Balogh János</i>	91
<u>Reflektancia mérésekből származtatott színindexek alkalmazása a basaharci feltárás szelvényein</u>	
<i>Szeberényi József, Barta Gabriella, Bradák Balázs, Csonka Diána, Horváth Erzsébet, Novothny Ágnes, Végh Tamás</i>	95
<u>A földrajzi környezetben bekövetkezett változások vizsgálata település menti elkerülő útépitkezések térségeiben</u>	
<i>Kis Éva, Lóczy Dénes, Schweitzer Ferenc, Viczián István, Szeberényi József, Balogh János</i>	101

Geomorfológiai és egyéb szempontú vizsgálatok a bodai radioaktív hulladéklerakó felszíni telephelyének kijelöléséhez

Szeberényi József, Madarász Balázs, Balogh János, Viczián István, Kis Éva, Agárdi Norbert, Koczó Fanni. 109

A kivándorlás, mint életstratégia – gazdasági vonatkozások

Siskáné Szilasi Beáta, Halász Levente 113

Német gazdasági szereplők Magyarország tér-képén

J. Stefán Klára. 117

Területi egyenlőtlenségek okai és összetevői az iskolarendszerű szakképzésben

Velkey Gábor Dániel 123

Középvárosi ingatlanpiacok térszerkezeti átalakulása az ezred-fordulót követően

Nagy Gábor 127

Digitális nyomok a regionális és települési térszerkezeti vizsgálatokban

Jakobi Ákos 133

Az elektronikus (kis)kereskedelem területi különbségei az Európai Unióban

Tömöri Mihály 137

Települési hulladékok mennyiségi megoszlása az EU térségben a társadalmi-gazdasági mutatók összefüggésében

Hegedűs András, Siskáné Szilasi Beáta, Fajtli József 141

Megújuló energia alapú kiserőművek aránya a magyar településállomány villamosenergia-ellátásában

Kulcsár Balázs 143

Hibrid távfűtés rendszer létrehozásának vizsgálata térinformatikai támogatással

Csontos Csaba, Soha Tamás, Munkácsy Béla, Horváth Gábor, Harmat Ádám, Horváth Gergely, Csüllög Gábor, Szabó Mária. 147

A fűtési energiafelhasználás modellezése egy Borsod-Abaúj-Zemplén megyei mintaterületen

Horváth Gábor, Munkácsy Béla, Soha Tamás, Csontos Csaba, Harmat Ádám, Horváth Gergely, Csüllög Gábor, Szabó Mária. 153

Az erdészeti biomassza fenntarthatósági kérdései Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

Harmat Ádám, Munkácsy Béla, Soha Tamás, Csontos Csaba, Horváth Gergely, Csüllög Gábor, Szabó Mária. 157

A felszín közeli szélmező energetikai jellemzői Kárpátján

Hadnagy István, Tar Károly 161

A biogáz termelés globális helyzete

Szabó György, Salánki Annabella, Fazekas István, Kozma Gábor, Teperics Károly, Szilágyiné Czimre Klára. 167

Klímastratégiák Magyarországon

Kiss Emőke, Fazekas István, Szabó György, Kozma Gábor, Teperics Károly, Szilágyiné Czimre Klára 173

Az energiatudatosság témájának megjelenése a földrajz érettségi vizsgán

Ütőné Visi Judit. 179

A szennyvízcsatorna hálózat kiépítését követő talajvízminőség változások értékelése

Mester Tamás, Balla Dániel, Szabó György 183

Tartós szennyvíziszap kihelyezés hatása a talaj szénforgalmára

Csányi Katalin, Pálffy Benjámin, Ladányi Zsuzsanna, Barta Károly, Farsang Andrea 187

Ismétlődő nemzetközi vándorlások és a többszörös szelekció

Illés Sándor 191

Menekültek migrációjának néhány földrajzi vonatkozása Európában

Farkas Marcell 195

Az egészségügyi szakemberek nemzetközi vándorlásának lehetséges magyarázatai

Fabula Szabolcs, Boros Lajos, Pál Viktor 199

A magyarországi egészségügyi szakemberek migrációjának médiareprezentációja

Pál Viktor, Ilcsikné Makra Zsófia, Lados Gábor, Boros Lajos1, Uzzoli Annamária 203

<u>Az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés területi egyenlőtlenségei – Békés megyei esettanulmány tapasztalatai</u> <i>Beke Szilvia, Uzzoli Annamária, Bán Attila, Pál Viktor, Vitrai József</i>	207
<u>A foglalkoztathatóság jellegzetességei Magyarország településein</u> <i>Alpek B. Levente, Tésits Róbert</i>	211
<u>„Amiről nem beszélünk” – Emlékezetpolitika és etnikai törésvonalak Vukováron</u> <i>Balázs Dániel</i>	217
<u>A görög katolikus népesség térbelisége Magyarországon 1910-2011 között</u> <i>Bajmócy Péter</i>	223
<u>Évszázadok közigazgatás földrajzi változásai Segesváron és térségében</u> <i>Elekes Tibor</i>	227
<u>Közép-Európai tájpolitikák</u> <i>Filepné Kovács Krisztina, Paloma De Linares, Iváncsics Vera, Anita Kukulska, Magdalena Wilkoszmacarczyk, Kararzyna Cegiela, Marta Szylar, Tomasz Noszczyk, Valánszki István</i>	231
<u>Természetföldrajzi kistájak határának és nevének módosítási lehetőségei komplex tájökológiai szemlélet segítségével Délkelet-Magyarországon</u> <i>Deák József Áron</i>	235
<u>Antropogén bolygatottság a Bükk-vidéken</u> <i>Sütő László, Balogh Szabolcs, Rózsa Péter</i>	239
<u>A hagyományos szőlőtermesztés terménydiverzifikációjának tájökológiai vonatkozásai</u> <i>Lóczy Dénes, Dezső József</i>	243
<u>Kulturális ökoszisztéma szolgáltatások közösségi térképezése a Váci járásban</u> <i>Valánszki István, Jombach Sándor, Filepné Kovács Krisztina</i>	247
<u>Képes-e egy nemzeti park a regionális fejlődést előmozdítani? - Az Aggteleki Nemzeti Park speciális esete</u> <i>Telbisz Tamás, Mari László, Gruber Péter, Kőszegi Margit, Bottlik Zsolt, Standovár Tibor</i>	251
<u>Víznyomjelzéses vizsgálatok a Haragistya – Szilice – Borzova karszterületen, valamint a Baradla–Domica-barlangrendszer területén</u> <i>Gruber Péter, Balázs Ilma, Serfőző Antal, Gaál Lajos</i>	255
<u>Szabályozások hatására megváltozó medermintázat az Alsó-Tiszán: El fognak tűnni az övzátonyok?</u> <i>Kiss Tímea, Horváth Roland, Fiala Károly</i>	259
<u>A gyalogakác (Amorpha fruticosa) szerepe a hullámtéri növényzetsűrűség növekedésében és hatása a hullámtér vízvezető-képességére</u> <i>Nagy Judit, Kiss Tímea, Fehérvári István</i>	263
<u>Aszály- és vegetációs index értékelés Duna-Tisza közti erdőkön 2000-től napjainkig</u> <i>Kovács Ferenc, Gulácsi András</i>	267
<u>Talajklíma vizsgálatok Debrecen környezetében 2015-2017 közötti adatsorokon</u> <i>Kovács Tamás, Buday Tamás, Lázár István, Csákberényi-Nagy Gergely, Novák Tibor</i>	271
<u>A természeti és kultúrtörténeti egyedi tájértékek szerepének vizsgálata a fejlesztési tervekben, egy bükkaljai település példája alapján</u> <i>Dobos Anna</i>	275
<u>Statisztikailag város – Városiasság a várossá nyilvánítások tükrében</u> <i>Karsai Viola, Trócsányi András</i>	279
<u>Differenciálódás, elzártság, fejlesztési kérdések külterületi lakott helyeken – Esettanulmányok a Mezőföldről</u> <i>Masinka Kitti</i>	285
<u>A perforálódó települések társadalmi helyzete a Baranyai-Hegyhát területén – Egy kutatás előzetes eredményeiről</u> <i>Máté Éva</i>	289
<u>Tér-érték vizsgálatok a települési térben</u> <i>Nagyné Molnár Melinda</i>	295

<u>Nagyvárosok területi növekedésével kapcsolatos fogalmak értelmezése és bemutatása Veszprém példáján</u> <i>Ivancsics Vera, Filepné Kovács Krisztina</i>	299
<u>A Mohácsi-terasz középkori településhálózatának vizsgálata</u> <i>Gyenizse Péter</i>	305
<u>Felszínhőmérséklet térképezése Debrecenben</u> <i>Jombach Sándor, Valánszki István, Filepné Kovács Krisztina, Li Huawei, M. Szilágyi Kinga</i>	309
<u>Kék és zöld infrastruktúra növekvő jelentősége városi környezetben Szeged példáján</u> <i>Ladányi Zsuzsanna, Blanka Viktória, Gulyás Ágnes, Kiss Márton, Sipos György, Mezősi Gábor</i>	313
<u>Változások a város-vidék dichotómia karakterében</u> <i>Dancsokné Fóris Edina, Filepné Kovács Krisztina</i>	317
<u>A „területfejlesztés geoökonómiája” – Néhány gondolat a területfejlesztés geopolitikai-geoökonómiai vonatkozásairól</u> <i>Tőkés Tibor</i>	321
<u>A hazai önkormányzatok településmarketing tevékenységét elősegítő információs eszközök vizsgálata</u> <i>Kovács Viktória Kinga</i>	325
<u>A rövid ellátási és élelmiszerláncok társadalomföldrajzi vizsgálata</u> <i>Németh Mercédesz, Kovács Viktória Kinga, Patkós Csaba, Ruszkai Csaba, Tóth Antal</i>	329
<u>Duna-menti regionális identitás, kooperáció és fejlesztési lehetőségek a rejtett (szellemi) kulturális tőke segítségével</u> <i>Orbán Annamária</i>	333
<u>Kulturális attitűdvizsgálat a Dél-Dunántúlon – A kastélyhasznosítás lokális hatásai</u> <i>Péterfi Judit</i>	337
<u>Hidak az Ipoly mentén</u> <i>Sallay Ágnes, Mikházi Zsuzsanna, Máté Klaudia, Szabó Zita</i>	341
<u>A zöld és kék mikrohálózatok szerepe a dél-alföldi települések élhetőségében Szentes és Szeged példáján</u> <i>Korom Annamária, Hornyák Sándor János, Korom Pál Ferenc</i>	345
<u>Az Országos Pályaépítési Program térbelisége</u> <i>Kozma Gábor</i>	349
<u>A nemzetközi szállodaláncok terjeszkedési aktivitása a Visegrádi Együttműködés államainak fővárosaiban 2004-től napjainkig</u> <i>Kátay Ákos</i>	355
<u>A Nagy Mecsetek (Grand Mosques) kora</u> <i>Papp-Váry Árpád</i>	359
<u>A hazai turisztikai desztinációk tipizálása klaszteranalízis segítségével</u> <i>Aubert Antal, Alpek Balázs Levente, Pálfi Andrea</i>	361
<u>Közösségi és a kereskedelmi szállásadás viszonya Magyarország nagy tavainál</u> <i>Dudás Gábor, Kovalcsik Tamás, Boros Lajos, Vida György</i>	365
<u>Tudatos turizmus, fenntartható turizmus Tokaj-Hegyalján</u> <i>Drotár Nikolett</i>	369
<u>Tanösvények webes geovizualizációja az Upponyi-hegység területén</u> <i>Balla Dániel, Szabó Zsuzsanna, Molnár Dávid</i>	373
<u>Nekézseny túraútvonal hálózatának kialakítása az ökoturizmus elősegítése érdekében</u> <i>Szabó Zsuzsanna, Balla Dániel</i>	377
<u>Debrecen városfejlesztésének csomóponti elemei</u> <i>Kozma Gábor</i>	381

A MAGYARORSZÁGI EGÉSZSÉGÜGYI SZAKEMBEREK MIGRÁCIÓJÁNAK MÉDIAREPREZENTÁCIÓJA

PÁL VIKTOR, ILCSIKNÉ MAKRA ZSÓFIA, LADOS GÁBOR,
BOROS LAJOS¹, UZZOLI ANNAMÁRIA

Szegedi Tudományegyetem, Földrajzi és Földtudományi Intézet, Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék

Abstract

The migration of health care professionals has widespread effects on Hungarian health care services. Thus, this process is a highly debated one in public and professional discourses. Our study analyses the media representation of medical brain drain: the presentation of processes and the actors involved. Furthermore, we also analyse the role of space and place in media narratives. According to our results, the state is the most often presented and the most powerful actor in relation to the outmigration of health care professionals. Thus, the role of localities is limited in these discourses; they only serve as the locations of events. In the media discourses on the effects of medical migration, places are often mentioned only as general, abstract places, such as peripheries, or rural areas. In the framing of migration the so-called traditional approach seems to be the most often used; thus, medical migration is interpreted as a loss of human resources and training costs, which endangers health care provision.

Kulcsszavak: egészségügyi szakemberek, betöltetlen álláshelyek, tartalomelemzés, mediatizáció

1. Bevezetés

Az orvosok és más egészségügyi dolgozók (egészségügyi szakemberek) nemzetközi vándorlása nem teljesen új jelenség; a Globális Dél és Észak közötti migráció e formája már évtizedek óta ismert, és számos vizsgálatban elemezték a kutatók. Ugyanakkor az Európai Unió többszöri bővítése és a nyugat-európai országok munkaerőpiacának fokozatos megnyitása következtében az „egészségügyi agyelszívás” (medical brain drain) a poszt szocialista országokat is egyre nagyobb mértékben érinti. Az egészségügyi szakemberek migrációja így hazánkban is élénk szakmai és közéleti vitákat váltott ki az elmúlt évben. A folyamatokhoz kapcsolódóan több tanulmány is elemezte a kivándorlási tendenciákat, vagy az ellátásban felmerülő esetleges problémákat, fennakadásokat (pl. Eke et al. 2009; Girasek et al. 2013; Hegedűs – Lados 2015; Boros – Pál 2016). Ugyanakkor kisebb figyelem irányult a jelenségek médiareprezentációjára, valamint arra, hogy a közvéleményben hogyan jelenik meg az egészségügyi dolgozók migrációja. E kérdések jelentőségét többek közt az adja, hogy a közéleti viták tematizálásában fontos szerepe van annak, hogy hogyan, milyen mélységben, milyen témákhoz kapcsolódóan vagy milyen értelmezési keretben jelennek meg az egészségügyi szakemberek elvándorlásával kapcsolatos diskurzusok a médiában. Mindez ugyanis nemcsak a közvéleményre van hatással, hanem a szakpolitikai válaszokra is.

A fentiek alapján a tanulmány célja, hogy a tartalomelemzés módszere segítségével bemutassa, miként jelenik meg a médiában az egészségügyi szakemberek elvándorlása, fókuszba helyezve a földrajz-specifikus témákat.

2. Elméleti háttér és kontextus

A médiában megjelenő nézőpontok, narratívák jelentőségét az adja, hogy ezek ráirányítják a figyelmet bizonyos kérdésekre, valamint nagymértékben hozzájárulnak az egyes jelenségek értelmezési kereteinek kijelöléséhez, ami befolyásolja a közvéleményt (pl. az egyes szereplőkhöz, jelenségekhez való viszonyulásokat, a migráció mértéknek nagyságát, vagy a sztereotípiák kialakítását és megerősítését), valamint a beavatkozások lehetséges céljait, eszközeit, lehetőségeit és korlátait (Happer – Philo 2013; Nelson 2014; Blinder – Jeannet 2018). Az elektronikus és nyomtatott sajtóban, televízióban, rádióban megjelenő hírek és értelmezések hozzájárulnak a közös információs bázis kiépítéséhez, és formálják a potenciális migránsok cselekedeteit (Dzieglewski 2015). Emellett a média legitimál is bizonyos intézkedéseket, narratívákat, melyek így előkészítik, támogatják, vagy éppen gátolják a politikai intézkedéseket (Cheregi 2015; Patrascu 2016). Azaz nem csupán arról van szó, hogy a média beszámol a valóságról, hanem formálja is azt – így a médiadiskurzusok vizsgálata nem a világ leírásának elemzéséről szól, hanem azon folyamatok megismeréséről, amelyek hozzájárulnak a körülöttük lévő világ alakításához (Bauder – Gilbert 2009).

A migrációval kapcsolatosan elsősorban a bevándorlás, a menekültek médiareprezentációját vizsgálják leginkább – például a bűnbakképzés, a veszélyeztetettség érzésének kialakítása (Reny – Manzano 2016) vagy a másként való megjelölés (othering) (Haynes et al. 2006) szempontjából. Ugyanakkor a kivándorlás, médiareprezentációjának kérdése egy viszonylag kevésbé kutatott téma – azaz az eddigi munkákat elsősorban a fogadó országokban zajló vizsgálatok dominálták.

A kivándorlással kapcsolatos megközelítések többféle csoportosítása is lehetséges. Tanulmányunkban egy olyat felosztást használunk, amely azt helyezi a fókuszba, hogy hol és miként jelentkeznek a vándorlás előnyei, valamint hátrányai. Az úgynevezett internacionalista modell a globális jólét növekedésével kapcsolja össze az egészségi migrációt, és kölcsönös előnyöket vizionál a kibocsátóknál és a befogadóknál. A hagyományos (tradicionális, nacionalista) modellek a kibocsátó országok képzési és jóléti veszteségeit hangsúlyozzák, kiemelve a befogadók erőfölényét, a migrációs folyamatok igazságtalanságait. A társadalmilag hasznos agyelszívás fogalmát használó kutatók szintén kölcsönös előnyöket vélnek felfedezni a migrációs lehetőségek képzettségre, motivációkra gyakorolt hatása miatt. A társadalmi kapcsolatok modellje a migránsok hálózatait helyezi a középpontba; ezek piaci csatornaként működnek a küldő és a fogadó ország között, így lehetőséget teremtenek új növekedési impulzusok kiaknázására (Boros – Pál 2016). Tanulmányunkban arra a kérdésre

keressük a választ, hogy a fenti megközelítés-típusok közül melyek jelennek meg a hazai médiadiskurzusban.

A migráció okaival kapcsolatos vizsgálatok azt hangsúlyozzák, hogy a kivándorlással kapcsolatos döntések komplexek, és számos makro-, mezo- és mikroszintű tényező játszik benne szerepet a politikai folyamatoktól az egészségügyi ágazat szabályozásáig, finanszírozásig, vagy éppen az egyén identitásáig és preferenciáig (Boros – Pál 2016; Lados – Hegedűs 2016; Siskáné Szilasi – Halász szerk. 2018).

Az egészségügyi szakemberek kivándorlását illetően számos felmérés, elemzés készült az elmúlt években, amelyek rámutatnak, hogy évente átlagosan annyian tervezik a kivándorlást, ahányan végeznek az orvosegyetemeken. A külföldi munkavégzéshez szükséges hatósági bizonyítványok alapján 2011 óta a három legfontosabb célország Németország, Egyesült Királyság és Svédország volt. A célországok kiválasztását befolyásolja az Egyesült Királyság tervezett kilépése az Európai Unióból, hiszen a Brexit érinti a szabad munkaerőáramlást is – bár ezzel kapcsolatban az ellátás színvonalának biztosítása miatt lehetséges, hogy különleges szabályozásokat alakít ki a brit kormány. Az elvándorlás következtében tartós orvoshiány alakult ki Magyarországon, ami elsősorban a periférikus, kisebb lakosságszámú településeket érinti, de nem kizárólagosan: egyes megyeszékhelyeken, vagy fővárosi kórházakban is megfigyelhető a jelenség.

3. Anyag és módszer

A tanulmány elkészítéséhez kvalitatív tartalomelemzés alá vontuk azokat a médiában 2004 óta megjelent beszámolókat, elemzéseket, interjúkat és más anyagokat, amelyek az egészségügyi szakemberek migrációjához kapcsolódnak (az adatgyűjtés jelenleg is zajlik, így a későbbiekben hosszú távon is összevethetők lesznek a vonatkozó médiadiskurzusok témái, szereplői, értelmezési keretei). Ennek első lépéseként meghatároztuk a kulcsszavakat, amelyek alapján az anyagot gyűjtöttük az elemzéshez. Ezt követően a kulcsszavak használatával összegyűjtöttük azokat az interneten elérhető anyagokat, amelyek a témával foglalkoznak, így közel 1000 elektronikus médiatartalmat katalogizáltunk és archiváltunk. A kvalitatív tartalomelemzés során elsősorban arra voltunk kíváncsiak, hogy a média hogyan értelmezi az egészségügyi szakemberek vándorlását, milyen magyarázatokat és lehetséges beavatkozási javaslatokat ad a migrációra és a hozzá kapcsolódó problémákra? A médiatartalmakban hogyan jelenik meg a földrajzi tér és hely szerepe, továbbá a média mely aktorokat nevezi meg a folyamat fő befolyásolóiként?

4. Eredmények

A tartalomelemzés alapján megállapítható, hogy az orvismigráció gyakori téma a médiában, azonban a térbeliség alig jelenik meg a különböző beszámolóiban, értékelésekben vagy interjúkban. A vizsgált időszakban számos esetben foglalkoztak a kérdéskörrel, különösen akkor, ha valamilyen esemény (pl. egy tragikus, megelőzhetőnek tűnő haláleset) ráirányította a közvélemény figyelmét az orvoshiányra, ellátási nehézségekre.

A földrajzi helyek kétféleképpen manifesztálódnak; egyrészt lehetőségként (a célországok esetében), illetve problémaként (a kibocsátó régiók esetében). A hely, a lokalitás leginkább absztrakcióként jelenik meg, például rurális tér, vagy periféria – azaz konkrét helyek problémáival alig foglalkoznak a cikkek. A küldő területeket tekintve a nemzeti lépték hangsúlyozása a leggyakoribb – azaz a beszámolók, értékelések sokszor térbelileg nem differenciálják a folyamatokat. Egyedi földrajzi nevek alig jelennek meg – legalábbis a küldő oldalon. Kivételt képeznek a kivándorlás célországai, azonban sajátos módon ezek nem mindig egyeznek meg a migrációs statisztikák alapján legnépszerűbbnek számító országokkal. Az egyes célországok (pl. Németország, a skandináv országok vagy az Egyesült Királyság) a jólét szimbólumaiként jelennek meg – mindez arra is következtetni enged, hogy az elvándorlás fő okának a magasabb béreket látják, láttatják az elemzett sajtóanyagok. Az orvismigráció kapcsolódik az elmaradottság diskurzusaihoz is annak révén, hogy a bérszínvonalbeli és életszínvonalbeli különbségeket hangsúlyozzák, és ezeket összekapcsolják a globális gazdasági és hatalmi viszonyokkal. Az Európai Unió, mint a szabályozást kialakító és fenntartó szervezet jelenik meg a diskurzusokban – ugyanakkor általában nem negatív összefüggésben, azaz például „felelősként”, hanem többé-kevésbé semleges szereplőként.

Elvétve tapasztaltunk olyan beszámolókat, amelyek a migrációhoz kapcsolódó lehetőségeket mutatják be, ugyanakkor ezek általában komoly politikai vitákat váltottak ki, és a kritikusok gyakran hangsúlyozták, hogy az orvismigrációhoz kapcsolódó lehetőségek hangsúlyozása politikailag motivált, és igyekszik elfedni a problémák súlyosságát.

A médiabeszámolóiban gyakran megjelenő földrajzi probléma, hogy a kivándorlás miatt a periférikus térségek ellátása romlik. A média anyagai nem egy esetben az ellátás összeomlását vizionálják, például katasztrófa-forgatókönyv jellegű előrejelzéseket fogalmaznak meg. Ezekkel kapcsolatban csak azokat a régiókat említik, amelyek az elmaradottság szimbólumai, és kevésszer említene konkrét településeket. Azonban ezeknek a helyeknek nincs aktív szerepe: lényegében az események „tartályaiként” szolgálnak, ahol ugyan végbe mennek az események, de nem képesek a történéseket, folyamatokat befolyásolni. Ehhez kapcsolódóan jellemző, hogy a legfontosabb szereplőknek egyrészt magát a migrációs döntést meghozó egyént, valamint az államot tekintik. Alárendelt helyzetben megjelennek maguk az egészségügyi intézmények is, de a tartalomelemzés eredményei arra utalnak, hogy ezek viszonylag kis mozgástérrel és befolyással rendelkeznek – a legjellemzőbb, hogy egyszerűen foglalkoztatóként, szolgáltatásnyújtóként jelennek meg. Így a megoldási javaslatok tekintetében is az állam szerepe a meghatározó.

A média gyakran hivatkozik az Állami Egészségügyi Ellátó Központ (és jogelődjei) adataira, amelyekkel a migráció kiterjedtségét és a jövőbeli helyzet súlyosságát igyekeznek alátámasztani. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a Központ adatai nem a tényleges migrációra vonatkoznak, hanem azt mutatják, hányan és hova kérték a képzettségük elismerését – természetesen mindez összefügg a későbbi migrációval, hiszen a képzettség elismerése előfeltétele a későbbi munkavállalásnak.

5. Konklúzió

Eredményeink alapján megállapítható, hogy a fentebb bemutatottak közül a hagyományos megközelítés jelenik meg a leggyakrabban az egészségüggyel kapcsolatos migrációs diskurzusokban; az elvándorlást mint veszélyforrást ábrázolják, kiemelve a hátrányosan érintett földrajzi régiókat, szakterületeket.

A földrajzi helyek többféleképpen is felbukkannak a média diskurzusaiban; lehetőségként és a problémák helyszínéként is. Ugyanakkor szinte teljesen hiányzik az a felfogás, amely a lokalitások aktív szerepét hangsúlyozná, és bemutatná a szerepüket a migrációról szóló komplex döntések meghozatalában.

Ahogy az fentebb látható, a folyamatokra hatással bíró aktorok közül elsősorban az állam szerepe a hangsúlyos – ugyanakkor elhanyagolható a lokális szerelők vélt fontossága. A különböző felfogások közül a leginkább a tradicionális megközelítés dominál, ami a kibocsátó területek veszteségét, az ellátás ebből adódó nehézségeit, valamint a folyamatok térbeli igazságtalanságát hangsúlyozzák.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal finanszírozásával, „A magyar egészségügyi szakemberek migrációjának földrajzi vonatkozásai” c. projekt keretében valósul meg (pályázati azonosító: 124938).

6. Irodalomjegyzék

- Bauder, H. – Gilbert, G. (2009): Representations of Labour Migration in Guatemalan and American Media. *ACME: An International E-Journal for Critical Geographies*, 8(2), pp. 278-303.
- Blinder, S. – Jeannot, A-M. (2018): The 'illegal' and the skilled: effects of media portrayals on perceptions of immigrants in Britain. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(9), pp. 1444-1462.
- Boros L. – Pál V. (2016): A magyarországi orvosmigráció néhány jellemzője. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 13(1), pp. 64-72.
- Cheregi, B-F. (2015): The media construction of identity in anti-immigration discourses: the case of Romanian immigrants in Great Britain. *Romanian Journal of Journalism and Communication*, 1, pp. 5-25.
- Dzięglewski, M. (2015): Polish Graduates: Migration and Its Media Representations. *Polish Sociological Review*, 2, pp. 171-189.
- Eke E. – Girasek E. – Szócska M. (2009): A migráció a magyar orvosok körében. *Statistikai Szemle* 87(7-8), pp. 795-827.
- Girasek, E. – Csernus, R. – Ragány, K. – Eke, E. (2013): Migráció az egészségügyben. *Magyar Tudomány* 173(3), pp. 292-298.
- Happer, C. – Philo, G. (2013): The Role of the Media in the Construction of Public Belief and Social Change. *Journal of Social and Political Psychology*, 1(1), pp. 321-336.
- Haynes, A. – Devereux, E. – Breen, M.J. (2006): Fear, Framing and Foreigners: The Othering of Immigrants in the Irish Print Media. *International Journal of Critical Psychology*, 16, pp. 100-121.
- Hegedűs G. – Lados G. 2015. A remigrációval kapcsolatos európai és magyarországi nemzeti politikák elemzése. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek* 12 (1), pp. 38-49.
- Nelson, D. ed. (2014): Migration and the media. *Migrant Voice UK*, London, p. 46.
- Patrascu, C. (2016): Refugee representations across European media: Discursive constructions of immigration. *Public Administration & Regional Studies*, 8(2), pp. 42-50.
- Reny, T. – Manzano, S. (2016): The Negative Effects of Mass Media Stereotypes of Latinos and Immigrants. In: Ruhrmann, G. – Shooman, Y. – Widmann, P. eds. *Media and Minorities*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, pp. 195-212.
- Siskáné Szilasi B. – Halász L. szerk. (2018): Boldogulni itthon vagy külföldön. Legújabb trendek a magyarországi kivándorlásban. *Miskolci Egyetem Földrajz – Geoinformatika Intézet, Miskolc*, 224 p.